

Rubén Caba
DÍAS DE GLORIA

PRE-TEXTOS
Narrativa

Mascletà al Transiberià

Després de la mort del productor cinematogràfic Benito Correa, la viuda –Inés Botijo– i un doble d'acció bastant fracassat –Celso Quintana– es veuen obligats a viatjar a Rússia per investigar una trama que culminarà en una nova revolució comunista.

Aquesta quarta novel·la de l'autor madrileny, amb gairebé mig miler

de pàgines, té l'estranya virtut de no fer-se mai avorrida, d'engrescar amb una trama complexa però alhora perfectament intel·ligible. Cal agrair a una editorial com la de Manuel Ramírez, segurament l'única de les valencianes comparable a Quaderns Crema, aquest valor a l'hora de publicar obres de qualitat que altres editors rebutjarien només per l'extensió.

El protagonista de *Días de gloria* és un doble cinematogràfic que sembla condemnat al fracàs etern –per això Benito Correa l'anomena «Casi Celso». Però quan Correa mor, Celso es veurà obligat a suplantar-lo en un viatge a Rússia amb la seua viuda. Allà, un individu que es fa dir Opiskin i que simula ser director els encarregarà que, durant un viatge amb el ferrocarril Transiberià, distribuesquen per les di-

DÍAS DE GLORIA

RUBÉN CABA

PRE-TEXTOS. VALÈNCIA, 2000

verses estacions una sèrie de sobres amb les principals directrius de

l'alçament militar pro-soviètic. La trama s'anirà complicant amb subarguments de tota mena, com ara el robatori de la mòmia de Lenin o la invenció del «dáser» –una arma oposada al làser i capaç de generar una foscor absoluta. Això no treu que l'humor estiga sempre present, ni que sovint es base en el recurs de situar un incompetent considerable –Celso– al mig d'una intriga ben complicada. En aquest sentit, *Días de gloria* recorda, per les freqüents situacions ridícules, la trilogia d'Eduardo Mendoza protagonitzada per un detectiu de manicomí: *El misterio de la cripta embrujada*, *El laberinto de las aceitunas* i *La aventura del tocador de señoras*. Algunes d'aquestes situacions són la partida d'escacs que Celso manté amb Opiskin –els diàlegs són hilarants, ja que se su-

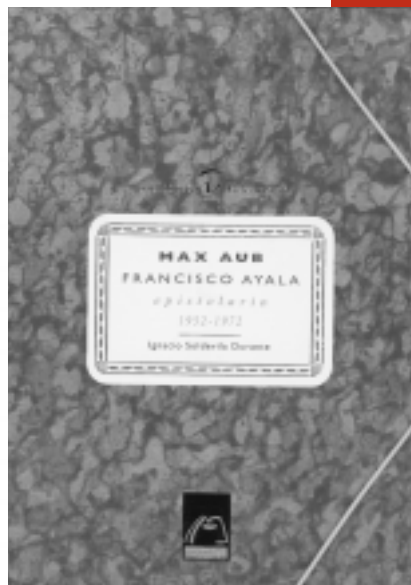
posa que ell és un expert i en realitat a penes sap moure les peces— o la seua actitud en general —amb frases tan discretes com «Desde luego, mi periscopio goza de bastante autonomía». Aquesta actitud contrasta de manera molt aconseguida amb la d’Inés, fanàtica pro-soviètica, i s’acosta més a la de Vera, la guia turística, amb qui Celso compartirà un desenllaç tan auster com encertat.

Malgrat que els personatges tenen uns registres molt semblants i els jocs de paraules s’acaben repetint una mica, *Días de gloria* és una magnífica novel·la d’aventures, que a més fa un retrat de Rússia ple d’ironia i de rigor. I té una trama tan contundent i ben travada com una de les frases més clarificadorres de Celso: «Me trae sin cuidado quién actúe de vampiro. Lo que me importa es en nombre de quién va a chuparle la sangre a la gente, si por cuenta y riesgo del proletariado o a mayor gloria de la Santa Rusia».

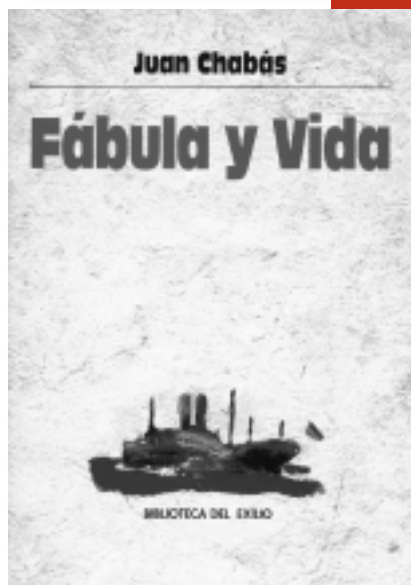
Felip Tobar

Damase (1986)

Gracias a la existencia de la Fundación Max Aub, se ha conservado la mayor parte de la correspondencia entre Aub y Francisco Ayala, dos intelectuales modélicos de lo que fue «la otra generación del 27». Se recupera ahora un valioso documento de la historia del exilio republicano de 1939.

...hubiera sido tanto como hacer de su propia vida, con igual perfección, un ánfora armoniosa donde guardar, a punto siempre de derramarse con lozana frescura, su alma educada en la paciencia de la obra imperecedera.

(JUAN CHABÁS: «TRES PEDROS», DE FÁBULA Y VIDA)

Biblioteca Valenciana

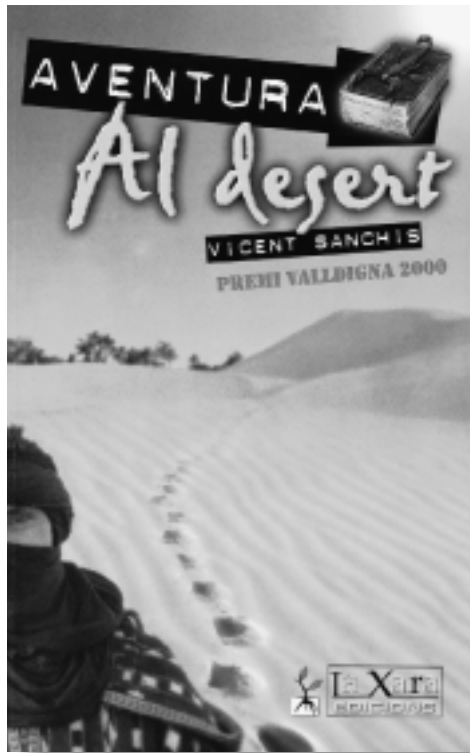
*Un focus cultural de la nostra
Comunitat Autònoma*

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA
DIRECCIÓ GENERAL DEL LLIBRE, ARXIVS I BIBLIOTEQUES

Túnez: un viaje misterioso

Aventura al desert, del escritor valenciano Vicent Sanchis, es una novela que narra los avatares de un grupo de amigos en su viaje a los pueblos del Magreb. Envueltos por el embrujo de Túnez, la Kasbah Bizerta, las arenas del desierto..., los protagonistas viven una aventura llena de misterios.

AVENTURA AL DESERT

VICENT SANCHIS

EDICIONS LA XARA. SIMAT DE LA VALLDIGNA, 2000

El escritor valenciano Vicent Sanchis, ganador del «Premi Valldigna 2000», nos entrega una singular novela que conduce al lector, por la ruta del jazmín, hacia el Norte de África.

Utilizando un lenguaje abierto, sencillo, coloquial, el autor narra las aventuras de cinco amigos residentes en Denia, ciudad de la Marina Alta.

Quiere la casualidad que cierto día Gerard (uno de los cinco), paseando por las calles de Valencia llega hasta una «librería de viejo» situada alrededor de la Lonja. No busca nada en concreto, sólo mirar. Pero un libro que sobresale levemente de uno de los anaquel llama su atención, la curiosidad le lleva a tomarlo entre sus manos y lee: «Nouveaux recherches et relations des tunisiennes d'origine morisque-andalous». La sorpresa deja paso a la ansiedad ya que los asuntos moriscos figuran entre sus temas de estudio. Precipitadamente lo ojea y dándose cuenta de su importancia, lo compra.

La emoción se adueña del resto del grupo al descubrir su contenido, se trata de un raro ejemplar con interesantes estudios acerca de la llegada a Túnez de los «Andalous» (nombre por el que en Túnez se conoce a los descendientes de los moriscos). En la última página aparece bien clara una referencia: «M. Abdul-Wahib. Túnez año 1907».

Tal hallazgo desencadena en los amigos la necesidad de viajar a Túnez con la intención de organizar la búsqueda de los descendientes actuales de los moriscos que, procedentes de las Tierras de la Corona de Aragón, principalmente valencianos y catalanes, se establecieron en el Norte de África.

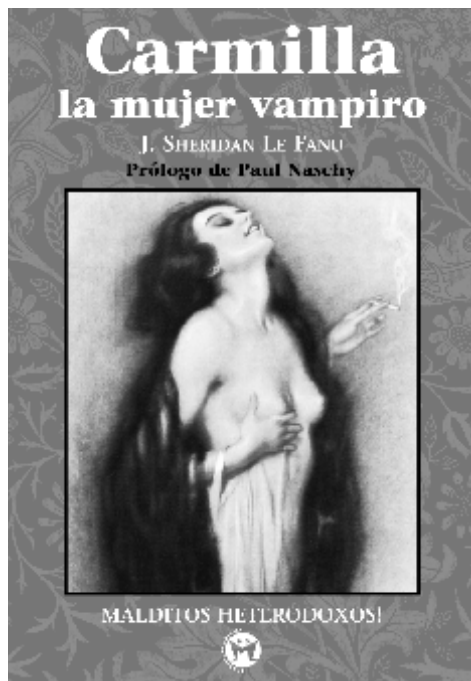
De esta guisa el autor hace discurrir ante nuestros ojos toda la belleza de los pueblos tunecinos, las casas blanqueadas que recuerdan las casitas del Saladar de Denia, la zona del Mediterráneo tan parecida a la costa de Alicante, los palmerales de Elche... A Sanchis le interesan similitudes, semblanzas toponímicas y hechos históricos protagonizados por gentes de los dos países, quizá por esta razón llama atención del lector sobre Ramón Montaner gobernador que fue de Djierba, isla que guarda un castillo construido por orden de Roger de Lauria.

Lentamente las expectativas de los cinco aventureros se van cumpliendo, en el Jeque Temizzi encuentran a un descendiente de los moriscos de Tortosa. Pero la historia se complica y lo que debía ser un viaje cultural se transforma en un viaje donde la sospecha y el misterio toman carta de naturaleza.

M^o. Teresa Espasa

Carmilla o la seducción del terror

Malditos heterodoxos, de la Editorial La Máscara, una vez más nos vuelven a sorprender, ahora con la inclusión de un clásico de la novela gótica en una colección de títulos de subgénero erótico.

CARMILLA LA MUJER VAMPIRO

J. SHERIDAN LE FANU

COL. «MALDITOS HETERODOXOS»

EDITORIAL LA MÁSCARA. VALENCIA, 2001

Todo mito tiene un origen en una leyenda, pero hasta que no llega alguien que le da la suficiente fuerza literaria el mito pertenece a la parcela del folclore. *Carmilla* es la narración que da paso al mito del vampiro, del muerto viviente.

La incorporación de *Carmilla la mujer vampiro* como compañera de viaje de obras como *El rey Gonzalo y las doce princesas*, *Psycophathia sexualis*, y otras, se justifica de alguna manera por las altas dosis de sensualidad y seducción lésbica que contiene entre líneas. Durante muchos años los subgéneros literarios, como son el fantástico, el negro, la ciencia-ficción, etc., han sido considerados por los críticos y estudiosos como menores, desvalorizando y arrinconando en los cajones del olvido la obra de diversos autores. Unos trabajos en muchos casos exquisitos, que tan sólo un cambio de gustos y de mentalidad ha colocado en el lugar que les corresponde. Uno de los casos de la multitud existente es el de J. Sheridan Le Fanu y de gran parte de su obra.

La figura literaria del vampiro, inmortalizada por Bram Stoker y mitificada por el cine, cuenta en *Carmilla la mujer vampiro* con un importante e interesante antecedente que llega a

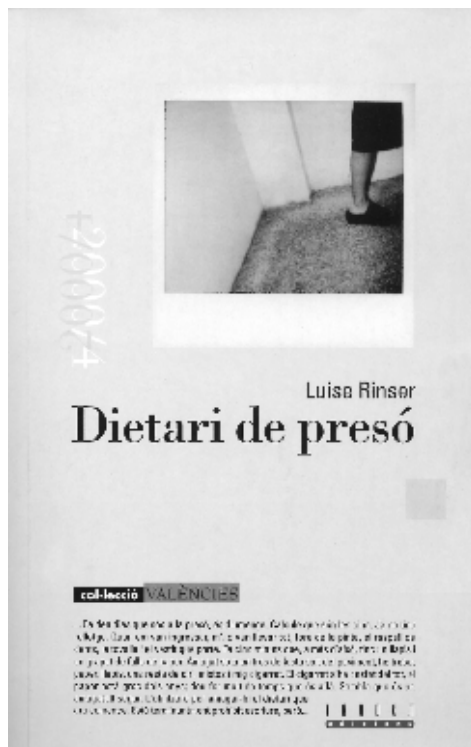
marcar las líneas principales del carácter y comportamiento del vampiro tal i como lo conocemos, aunque con pequeñas diferencias: así como los vampiros posteriores se transmutan en enormes murciélagos, *Carmilla* lo hace en felino.

Carmila la mujer vampiro es una novela breve, ágil, bien escrita y estructurada, con todos los condimentos de la novela gótica, y apta para casi todas las edades. Digna de ser leída en noche de tormenta, junto al fuego, pero a diferencia de sus compañeras de colección para ser leída con las dos manos y la espalda y el cuello protegidos por si acaso la muerta viviente decide inesperadamente saltar de sus páginas. Un clásico de la más clásica figura del terror.

Manel Alonso i Català

La memòria necessària

Denunciada per subversió i detinguda en una presó preventiva del Tercer Reich, Luise Rinser va escriure aquest *Dietari*, un document sobre la vida quotidiana d'una presonera, a més d'una forma valenta d'enfrontar-se amb el costat més fosc del passat.

DIETARI DE PRESÓ

LUISE RINSER

TRADUCCIÓ DE HEIKE VAN LAWICK

COL. «VALÈNCIES»

TÀNDEM EDICIONS.VALENCIA, 2000

Determinats indicadors socials, polítics i econòmics d'aquesta Europa que tot just enceta el segle XXI semblen apuntar cap a un rebrot de les idees feixistes i xenòfobes que trobaren la màxima expressió durant la segona Gran Guerra, que va devastar el continent a mitjans del segle passat. Unes idees que, segurament, mai no van ser eradicades del tot, sinó que en un determinat moment es va optar per passar pàgina i mirar cap a un altre costat. I si bé és cert que aquesta actitud és del tot comprensible des del punt de vista dels milions de persones que patiren en carn pròpia l'ideari nazi, no és menys cert que, com diu Luise Rinser al pròleg del seu *Dietari de presó*, «*totes les coses que vulguem foragitar a la força de la memòria de l'espècie humana, algun dia, tornaran a fer-se lloc amb més força encara*».

Rinser (Pitzling, 1911), professora i escriptora, va ser detinguda el 1944. Denunciada per una amiga per «subversió de les forces defensives i resistència al Tercer Reich», va passar un temps de reclusió en una presó preventiva de l'Alemanya nazi, pendent d'una condemna a mort o de la deportació a un camp de concentració, cosa que només va evitar perquè la guerra va acabar abans, i el fanatisme megalòman de Hitler es va ensorrar. D'amagat va escriure aquest *Gefängnistagebuch* (*Dietari de presó*), editat el 1946 –un dels

primers llibres que es va publicar a Alemanya després de la guerra–: «*Amb misericòrdia aïllant, la paraula s'interposa entre mi i l'experiència crua de la presó*», escriu Rinser entre les primeres línies que recull al dietari. Un propòsit inicial bàsic, gairebé d'urgència, que es veu, però, sobrepasat quan l'autora decideix publicar aquestes notes de presó perquè «*ara per ara, només podem superar el mal de manera definitiva si el mirem amb lupa*».

Amb un estil àgil i molt senzill, que defuig el dramatisme fàcil, l'escriptora esdevé una observadora d'excepció que anota tots els detalls de la vida quotidiana a la presó. El seu dietari s'erigeix així en un testimoni esfereïdor –més encara per la nuesa de recursos– de la condició humana en tota la seua realitat: la por, la fam, la humiliació, la crueltat, el despullament –tant físic com moral– de l'ésser humà, l'instint de supervivència, l'odi, l'amistat i la solidaritat –tant sincera com interessada–, etc. I tot, evidentment, amb el rerefons del règim nazi. «*No tindrem futur fins que no hàgem "vist" del tot el nostre passat*»; i Rinser, conscient del seu compromís públic, hi fa amb aquest llibre la seua contribució.

Pere Calonge

El dios de la música

El Cuarteto de Praga de Antonio Cascales es una densa novela que narra la historia de los componentes del Klaver Trio de Praga. La vida hace coincidir a Martín, pianista del grupo, con Noa, monja clarisa de un convento de Badajoz. Este breve y único encuentro marcará a los protagonistas para siempre.

EL CUARTETO DE PRAGA

ANTONIO CASCALES

CENTRO UNED «FRANCISCO TOMÁS Y VALIENTE»
Y DEL TALLER DE MARIO MUCHNIK, MADRID, 2000

Situemos al lector, *El Cuarteto de Praga* es una obra lírico-realista estructurada en tres partes, distribuidas a su vez en 28 capítulos.

El autor dedica la primera parte a narrar la vida de los tres personajes principales: Martín, piano; Zdenka, violín; y Márek, violonchelo; a quienes se les une en ocasiones muy especiales David, flauta. Costumbres y caracteres les separan, pero les une un fuerte vínculo, el de su pasión por la música.

Viajar al extranjero representa para estos virtuosos de la música salir del ambiente de opresión de su país, por esta razón cuando algún concierto se suspende Martín siente como el cielo azul de Praga se vuelve plomizo. En la novela no se alude abiertamente a las condiciones de vida de los Países del Este, pero el lector comprueba fácilmente como una angustia vital sobrevuela las vidas de los protagonistas.

Sus conciertos les permiten viajar, conocer otros países, otras gentes: Bruselas, Japón, Nueva York, España, sobre todo España, en donde interpretar a *Martin?* en el salón barroco del convento de un pueblo situado en la frontera, entre Badajoz y Portugal, es un hermoso recuerdo. Allí es donde se produce el encuentro entre Martín y Noa, mujer intelectual que ha estudiado con Lacan y que ahora es monja en el convento de Santa Clara.

La segunda parte formada por nueve capítulos que el autor intercala en la novela de manera significativa y a los que da nombres de rezos religiosos, está destinada a narrar las condiciones de vida de la monja clarisa dentro de su convento. A partir del capítulo trece, ya en la ter-

cera parte, Cascales construye un nuevo clímax a fin de potenciar un acercamiento entre todos los protagonistas. Poco a poco el autor va haciendo coincidir la vida de los músicos con la vida de la monja clarisa y de los habitantes del pequeño pueblo de Badajoz en cuya colina se alza majestuoso el convento de Santa Clara. Después de problemas que parecían insalvables los músicos checos volverán a España, y como nada es lo mismo, el ideal tanto tiempo alimentado se fragmenta, se rompe en pedazos tan pequeños que su reparación es imposible.

A pesar de los sinsabores sonaran de nuevo, en el Claustro de Santa Clara, los acordes de la Madrigal Sonata H 291 de *Bhuslav Martin?*.

Los músicos regresan a su país en el viejo Lada, porque regresar a Praga significa volver a vivir y también morir un poco tras los invisibles muros que les mantienen ocultos.

Solamente queda por añadir que estamos ante una obra densa, cuyo autor es un hombre ilustrado, conocedor de los misterios de la música, de la psicología, de la teología, del empleo del lenguaje y de Praga, ciudad que nos muestra de manera espléndida.

Igualmente dentro de la colección «Aire Nuevo», el Centro UNED ha publicado las novelas: *Vulgata caribe* de Marco Schwartz y *El año que se escapó el león* de Carlos Sampayo, obras que si bien guardan diferencias considerables entre sí, conservan ese lenguaje ágil, satírico a veces, con el que los autores consiguen la atención del lector.

M^o Teresa Espasa

Les sorpreses de cada día

Vicent Pallarés presenta en *El pes mosca* un grup d'històries marcades per la sorpresa que s'amaga al darrere de situacions quotidianes o pre-visibles. Es tracta d'una mirada polifònica sobre la realitat ja que, *El pes mosca* es presenta com el recull de les narracions presentades a un fictici concurs de literatura.

EL PES MOSCA

VICENT PALLARÉS I PORCAR.

COL. «LLETRA LLARGA»

EDICIONS BROSQUIL. VALÈNCIA, 2000

Vicent Pallarès (Barcelona 1951) porta des de la dècada dels vuitanta publicant contes, narracions i novel·les en diferents segells editorials i a tot arreu del domini lingüístic del català. Malauradament, fins que l'any passat va publicar *L'heretgia amagada* (premi Vila de Puçol) cap dels seus escrits ha tingut una distribució mínimament correcta. Amb la seua última publicació, *El pes mosca*, Pallarès torna al conte com a mitjà per transmetre de forma directa i intensa la seua voluntat literària. *El pes mosca* es presenta com un recull de quinze històries breus que, suposadament, són les finalistes d'un pretés concurs de narrativa. El fet permet a Pallarès oferir-nos un ventall molt divers d'estils i de registres lingüístics del català actual, al mateix temps que reflexionar amb molta ironia sobre els concursos literaris i el seu funcionament.

Malgrat aquesta diversitat, totes les històries tenen un punt en comú: la sorpresa que oculta una trama aparentment banal o excessivament prevista. La realitat es mostra plena de contradiccions i sorpreses i l'aparent innocència dels diferents narradors serveix per amagar una forta dosi de crítica.

Els pes mosca és també, des del títol, una metàfora sobre aquells que representen el costat més feble de la nostra societat però que, com els púgils d'aquesta classe de boxa –aparentment molt fràgils–, tenen recursos per a afirmar-se davant la vida. La galeria de personatges que re-

corren les pàgines de l'obra és molt diversa: terroristes que han de complir ordres que els converteixen en víctimes, avis jubilats, desacostumats a la vida en la ciutat, secretàries que no saben dir que no o escriptors que no poden dormir, segurs que la inspiració els arribarà per la nit. En general, cap d'ells és un heroi ni un anti-heroi, tan sols figures que es mouen en un món que els supera i en el qual tracten de fer-se un camí.

El treball lingüístic de Pallarès destaca molt en aquest recull ja que l'autor demostra el seu profund coneixement de les diferents variants dialectals. Malauradament, la falta de reculls semblants en la nostra literatura fa que el resultat ens parega una mica artificial. Per altra banda, el recurs de reunir els diferents treballs amb el pretext de la convocatòria d'un concurs funciona en primera instància però no tant com per a dissimular les grans diferències d'intensitat que hi ha entre els diversos relats, i així cap d'ells assoleix la força del primer, *Bateig de sang*.

En qualsevol cas, l'obra de Pallarès demostra el seu domini de l'ofici i resulta fresca i estimulant. L'edició s'acompanya opcionalment d'un quadern de propostes didàctiques dirigit a la utilització del llibre en els cursos de llengua i literatura, per als quals, especialment a causa de l'important treball amb les variants lingüístiques, resulta molt útil.

Jordi Sebastià

Pequeños trozos de vida

Este es un librito para los amantes de lo breve. *La piel del frío* es un conjunto de minirelatos donde la autora nos ofrece pequeñas pinceladas de impresiones y sentimientos de personajes sencillos y emotivos, cuyas vidas no duran más de dos o tres páginas.

LA PIEL DEL FRÍO

PILAR MAÑAS

ED. PRE-TEXTOS. VALENCIA, 2000

Las tendencias más recientes de la literatura apuntan hacia lo fragmentado, lo breve. Acabadas las últimas esperanzas de las novelas decimonónicas de transmitir una entera visión del mundo, al estilo Tolstoi o Proust, a lo largo del siglo xx parece que se han ido imponiendo las formas más modestas del relato. Todo lo cual va en consonancia con el propio compromiso postmoderno a la autocrítica epistemológica y a la renuncia a formar grandes sistemas.

La literatura se resiente, pues, de estas tendencias a lo puntual, y se ofrece cada vez más como esbozo, como apunte, como humilde testimonio de lo particular, de lo que allí sucedió, o de lo que se pudo sentir aquella mañana. *La piel del frío* cumple bien con el *Zeitgeist* (espíritu del tiempo) actual y se compromete con pequeños relatos que buscan rescatar detalles olvidados de la vida de sus protagonistas, sentimientos, a veces secundarios, que no encuentran hueco en el registro de lo importante, de lo contado públicamente.

Reconozco el mérito de lo breve, de lo anecdótico. Además, creo preciso practicar el juego aforístico, mezcla de burla y de reconocimiento, con la gran literatura del pasado. Así lo hizo ya Joyce hace tiempo, y lo ha seguido haciendo Cortázar hace no tanto. El problema de practicar este diálogo con la tradición

—porque, se sepa o no, cualquier intento postmoderno de hacer arte no es más que una transformación esperpéntica de la Edad Moderna— es que es muy fácil quedarse en las meras formas.

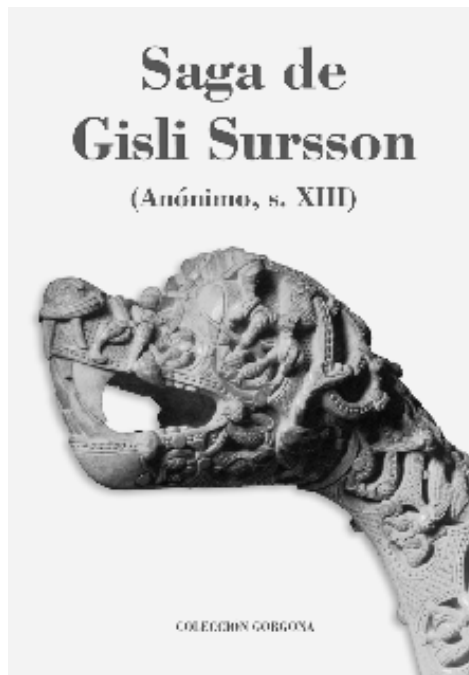
Si bien algunos de los relatos de Pilar Mañas muestran cierta sensibilidad y un buen oficio a la hora de escribir, poniendo el acento en pequeños aspectos de lo vivido, creo preciso decir que el contenido no rompe tanto con la novela tradicional como el continente parece proponer. O sea, que para no hacer novela, no basta con escribir novelas de dos páginas. Se trata de enfrentarse directamente con lo esencial de la novela, que no es tanto un conjunto de 400 páginas cuanto una visión del mundo presentada como coherente. Esa pretensión de la novela es la que hay que interrogar en un relato, si es que se quiere buscar una cierta coherencia entre las formas y el fondo.

Este quedarse en las formas es un mal endémico de la era de los audiovisuales, que nos hacen confundir imagen con verdad, mera apariencia con resultado. Escribir hoy en día supone un grado de conciencia histórica que no muestran demasiados escritores. Hay que decir partiendo de lo que ya se ha dicho; y, precisamente, como respuesta a lo que ya se ha dicho.

Vicente Abril

Gisli Sursson, un caballero islandés

Relato anónimo islandés del siglo XIII traducido por José Antonio Fernández Romero, que trata sobre las lealtades familiares y las vicisitudes por las que atraviesa el protagonista de la historia, Gisli Sursson al mantenerse firme ante lo que considera el código moral por el que debe regirse un caballero de su tiempo.

SAGA DE GISLI SURSSON

ANÓNIMO

COL. «GORGONA»

EDICIONES TILDE, VALENCIA, 2001

Traducido por José Antonio Fernández Romero y con un interesante prólogo de Pilar Fernández Álvarez y Teodoro Manrique Antón de la Universidad de Salamanca se publica uno de los textos de literatura nórdica más curiosos, *La Saga de Gisli Sursson*, una obra anónima del siglo XIII que nos muestra las facetas y vicisitudes de los colonizadores noruegos que llegaron a Islandia.

Es imprescindible para la comprensión de este texto el magnífico prólogo de los dos profesores de la Universidad de Salamanca ya que presentan las claves sobre las peculiaridades y el estilo de las sagas, relatos épicos en prosa procedentes de Islandia que narran y cuentan historias, biografías y leyendas, y que constituyen, en suma, los orígenes de la literatura nórdica.

La Saga de Gisli Sursson es una de las más extensas que se conocen y una de las que guarda bastante equilibrio entre su contenido y su forma. De manera secuencial el relato mantiene una unidad hasta el desenlace final, cosa poco habitual en las sagas que se caracterizan por contar solo aquello que es de importancia para la acción. Las sagas tienen una estructura peculiar, ya que no cuentan con descripciones de ambientes ni personajes siendo una especie de transcripción de hechos que al mismo tiempo nos dan una idea bastante aproximada del entorno en el que suceden.

En concreto, este relato se destaca también por la relevancia que cobran las mujeres ya que son descritas con detalle y amplitud de matices; decididas y valientes asumen los riesgos de sus decisiones guiadas casi siempre por sus sentimientos, una

circunstancia muy poco frecuente en la formas de actuar de las mujeres que suelen aparecer en las sagas. Probablemente, esto se deba a la peculiaridad de *La Saga de Gisli*, sobre la que la mayoría de críticos coinciden al significarla especialmente por el drama familiar y el conflicto de lealtades así como por la construcción formal, y estudio psicológico que hace de los héroes principales.

Un texto curioso, de lectura fácil y agradable que nos desvela aunque no tenga carácter histórico, parte de las características y el modo de vida de los primeros habitantes de Islandia, de algunos detalles sobre la colonización noruega. Y lo que resulta aún más curioso todavía para aquellos que hayan visitado la isla, nos descubre las peculiaridad y el carácter de los islandeses, detalle al que, sin duda, no es ajeno la geografía y clima propios de Islandia.

En definitiva, *La Saga de Gisli*, nos muestra el conflicto familiar y de lealtades dentro de una familia, presenta los sentimientos de los personajes como consecuencia de su código moral y de su conducta. El héroe de la historia, Gisli aparece así como el ejemplo de la dignidad del ser humano.

Un texto que pese a la posible apariencia y simplicidad formal entraña un verdadero ejercicio de precisión, rico en matices más que descriptivos, casi conceptuales, en el que se narran hechos que nos dan una visión de la dimensión humana. Una lectura, divertida que se recomienda empezar por las páginas del relato aquí reseñado y terminar con el prólogo que, finalmente, nos dará las claves y características peculiares de las sagas.

Lourdes Rubio

Fum d'estopa

Vicent Borràs construeix una intriga coral al voltant d'uns personatges de la Ribera Alta a mitjan segle XIX, quan es construïa la via del tren, i d'uns viatjants contemporanis del mateix tren de rodalies nocturn, convertit en escenari privilegiat de narració d'històries passades.

L'ÚLTIM TREN

VICENT BORRÀS

EDITORIAL BROMERA. ALZIRA, 2000

L'últim tren és el que anomenariem una novel·la coral on un mosaic d'històries acaben dibuixant-se en la ment del lector, que les rep fraccionades i desordenades al llarg del llibre, en un estil d'anada i tornada al passat que vol semblar cinematogràfic. La història es localitza entre València i la Ribera Alta, i té com a fil conductor el tren de rodalies que agafen cada nit els dos personatges que pertanyen a l'època actual i que hem de descobrir si estan lligats o no amb el passat que se'ns va narrar. Anem coneixent, a trossos i de manera no lineal, el que s'esdevenia allà on es construïen noves vies de ferrocarril, a mitjan segle XIX. Els personatges que poblen aquest univers del passat i que són l'inici d'unes famílies que arriben al present, pateixen una sèrie de canvis que tenen a veure amb els avatars polítics, de revolta, sentimentals i econòmics, no tots provocats per la vinguda del tren.

El problema d'aquesta novel·la ben narrada d'un autor que domina el llenguatge col·loquial i el diàleg és voler abarcar massa. Massa personatges, massa espai temporal, massa temes. Ja ens ho diuen els de Bromera a la presentació del llibre: «passió, amor, amistat, interessos econòmics, conxorxa...» El resultat és que, com a conseqüència

de no fer un tractament redó de la psicologia de les personetes que se'ns hi descriuen, ni tampoc un tractament aprofundit dels fets econòmics, polítics i socials (revolució de mitjan segle XIX inclosa) és que l'autor forçosament ha de caure en els tòpics, en l'esquema quasi periodístic que potser cercava un acostament a les tècniques cinematogràfiques. L'interès que puga generar la intriga –una intriga que es dilueix entre tanta fragmentació– decau a mesura que alguns assumptes en els quals havíem posat tota l'atenció es van resolent i ens adonem que tot aquest fum de la locomotora s'esvaeix tan fàcilment com els cants del grill que apareix reiteradament a la novel·la. Petits defectes d'un text que guanya un premi –Premi Joanot Martorell 2000– que es publica dins la col·lecció de la qual l'autor és un dels assessors.

Maite Insa

Una presència inquietant

Àngels Moreno desenvolupa a *Malson*, darrer Premi Ciutat d'Alzira de Novel·la, al voltant d'uns personatges complexos que viuen esdeveniments menuts i quotidians però molt significatius, una intriga psicològica que agradarà als aficionats a la literatura de suspens.

MALSON

ÀNGELS MORENO

COL. «L'ECLÈCTICA»

EDICIONS BROMERA. ALZIRA, 2001

Dues veus narratives diferents per a caracteritzar les dues parts en què l'autora, Àngels Moreno (Gandia, 1939) ha estructurat el seu llibre *Malson*, Premi Ciutat d'Alzira de Novel·la 2000 –en té tres, però la darrera són només les nou pàgines del desenllaç final–: una primera persona minuciosa que descriu amb pèls i senyals l'interior –pensaments i sentiments– d'Irene, una dona de cinquanta anys, resolta i independent, que contrau matrimoni amb Valerià, l'amor de l'adolescència que abandonà el país per exiliar-se a França durant el franquisme i que, al cap de trenta-quatre anys, torna al poble per instal·lar-s'hi. I una narració en tercera persona –però que realment continua sota la visió subjectiva de la protagonista– que allibera el text del detallisme, de vegades, feixuc de la primera part i li confereix agilitat, desimboltura i intriga.

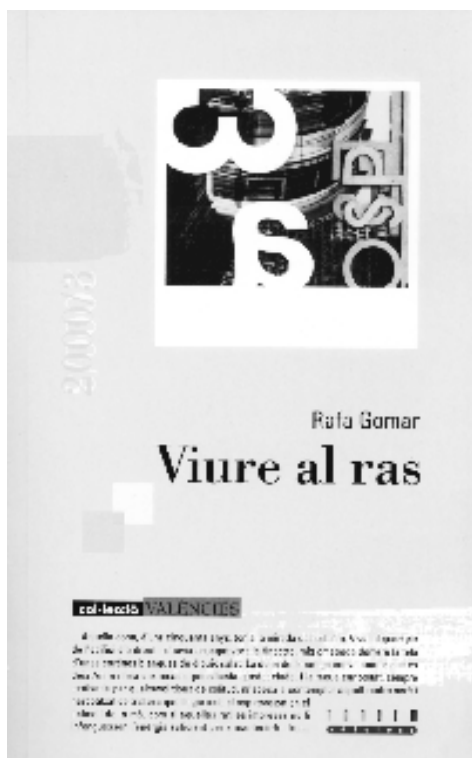
No tracta ací de desvetlar la trama d'una obra que se sosté, precisament, en el suspens i en la pressió psicològica a què és sotmès un personatge davant la incòmoda presència d'algú que, tal vegada, coneix el secret més amagat de la seua vida. La qüestió és reconèixer com l'escriptora dosifica amb precisió la informació i els esdeveniments –menuts, quotidians però molt significatius– per tal de mantenir i «enganxar» el lector fins les últimes línies de la novel·la (no

pots deixar de preguntar-te què passarà ara, com acabarà tot això?). I com, també Àngels Moreno ha construït uns personatges fermes, complexos que es relacionen atenent a la difícil i esmunyedissa llei de la versemblança: els familiars, veïns i amics d'Irene i Valerià; Josep, l'advocat que treballa amb la protagonista; Maria, la seua assistenta i amiga; i, per suposat, la misteriosa Salima, néta malaltissa i silenciosa del marit; a banda dels mateixos Irene i Valerià –aquest, tal vegada, el més feble: l'autora planteja al principi unes incògnites al voltant del seu passat que després no revela al llarg de la història. Però a pesar d'algunes mancances com aquesta, À. Moreno ha sabut crear, diguem-ne, la «normalitat» d'unes vides qualssevol –unes vides que transcorren en l'actualitat, vides on hi ha amistat i solitud, èxits i fracassos, voluntat, tossuderia i feblesa, activitat i reflexió, descans, fatiga i ansietat, treball, vellesa, records, malalties i morts–; ha sabut crear –dèiem– amb diferents recursos –refermar, per exemple, una vivència íntima amb l'espai exterior, com l'estremidora escena final de la tempesta– una atmosfera negitosa, asfixiant que, sens dubte, agradarà als aficionats al suspens i a les històries d'intriga psicològica.

Arantxa Bea

Persones humanes

Al llarg de dèsset contes, Rafa Gomar ens demostra la seua versatilitat com a narrador desplegant un amplíssim ventall de registres formals i ens parla d'alguns dels seus temes preferits: la soledat, la incomunicació, el destí o l'atzar, i el fet literari.

VIURE AL RAS

RAFA GOMAR

COL·VALÈNCIES

TÀNDEM EDICIONS.VALÈNCIA, 2000

El fet que uns mateixos personatges aparegueren com a protagonistes de diferents històries em va fer pensar, en un principi, que *Viure al ras* era un d'aquests reculls de contes entrelaçats on l'autor estableix conscientment una sèrie de connexions entre els diferents relats amb la finalitat de crear una interdependència inequívoca atractiva per al lector, però més endavant vaig descobrir que m'equivocava. A partir del cinquè conte, l'autor abandona aquest joc de relacions intertextuals i dóna pas a històries netament independents i protagonitzades per personatges nous i intransferibles. Ara, els punts de contacte entre els contes són menys evidents i més difícils de detectar. Tret de l'espai i el temps on transcorre l'acció (moltes de les històries estan ambientades a la ciutat de València i es fan referències precises a l'actualitat) i l'interés pel fet literari (les reflexions metaliteràries apareixen en dos contes), no hi ha cap altre punt de contacte entre els diferents relats digne de ser ressenyat.

D'altra banda, la varietat de temes tractats i de registres lingüístics que fa servir l'autor són la millor prova de la seua versatilitat com a narrador. D'aquesta manera, Rafa Gomar ens proporciona, a través dels seus contes, la possibilitat de ser testimonis de situacions de soledat i comunicació, de

retalls de la vida quotidiana on la rutina i la monotonia embolcallen els personatges, de l'autodestrucció a què porta la creença cega en la publicitat i de les reflexions dels escriptors sobre el seu treball. I per a construir aquesta varietat de mons literaris desplega un amplí ventall de tons i estils literaris: el llenguatge col·loquial, l'estil artificios i encartonat de les instàncies judicials, el llenguatge personal i íntim d'un diari...

A més a més, l'autor recorre a l'humor com a recurs per a fer dels seus contes una lectura amena i agradable. Es tracta, però, d'un humor amb dues cares molt diferents: un humor irònic i contingut; i un humor que pren un to desmesurat i hiperbòlic capaç d'arrancar-nos una bona rialla amb uns acudits fulminants.

Amb tot, cal dir que el recull és bastant irregular, amb alts i baixos qualitius molt pronunciats, però això no hauria de ser cap retret, perquè, al capdavall, tota obra literària ho és, d'irregular. I la impressió última que deixa el llibre no és, ni molt menys, negativa, sinó ben al contrari, el regust de boca final és dolcíssim.

Sergi Verger